

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas No:1966/24

Karar No:1967/8

Karar tarihi:28/2/1967

Resmi Gazete tarih/sayı:23.3.1968/12856

Anayasa'ya aykırılık iddiasında bulunan Mahkeme: Lice Sulh Ceza Mahkemesi.

İtirazın konusu : Orman Kanununa bazı hükümlerin eklenmesine ve birinci maddesinin değiştirilmesine dair olan 4785 sayılı Kanunun tümü ile yine bu kanuna ek 5658 sayılı Kanunun tümünün Anayasa'ya aykırı olmaları nedeniyle iptalleri isteminden ibarettir.

OLAY:

Devlet ormanlarından tarla açan kişiler hakkında açılan kamu dâvası sonunda sanıkların başka bir kimseye ait tapulu araziyi sürdükleri ve tapu malikinin çiftçileri olduğu anlaşıldığından beraetlerine dair verilen karar, Yargıtay 3 üncü Ceza Dairesince, suç yerinin 4785 ve 5658 sayılı Kanunlar muvacehesinde durumun tahkik ve tahlil edilmediği gerekçesile bozulmuş ve bozma üzerine yapılan duruşmada da Mahkemece sözü edilen kanunlar Anayasa'nın 36. maddesiyle 38. maddesinin ikinci fıkrası ve 39. maddesinin son cümlesi hükümlerine aykırı görüldüğünden iptalleri için dosyanın Anayasa Mahkemesine gönderilmesine karar verilmiştir.

Mahkemenin 5/9/1966 günlü kararının özeti : "4785 sayılı Kanunun 1. maddesi gerçek ve tüzel kişilere ait ormanların, hiç bir işlem ve bildirimle lüzum olmaksızın devletleştirildiği ve 3. ve 7. maddeleri de devletleştirilen orman bedellerinin ne suretle ödeneceği hakkında hükümler koymaktadır. Halbuki Anayasa'nın 36. maddesi herkesin mülkiyet ve miras hakkına sahip bulunduğunu ve bu hakların ancak kamu yararı amacı ile sınırlanabileceğini kabul etmiş olduğu halde sözü geçen kanunlar, şahsın mülkiyet hakkını ihlâl etmekte ve ormanların devletleştirilmesinin kanunla düzenleneceğine ilişkin Anayasa hükmüne aykırı düşmektedir. Devletleştirmek amacı ile kamulaştırmaya gidilirken önce kamulaştırılacak sahanın ayrı ayrı tahdit ve kararın maliklere tebliğ edilmesi ve şahsın da gerekli müracaatı yapması lâzımdır. Halbuki 4785 sayılı Kanunun 1 inci maddesinin mutlak hükmü ile bir çok özel arazi, orman vasfında olmadığı halde, devletleştirilmiş bulunmaktadır. Dâvadaki suç yerinin de 24/8/1943 tarihli tapunun hudutları içinde kaldığı, yüz seneden beri ekilip biçildiği ve içerisinde orman ağacı bulunmadığı ve mütehassıs bilirkişi marifetiyle orman vasfında olmadığı tespit edildiği halde, Tarım Bakanlığınca orman olduğu belirtilmiştir. Çok eskiden beri ekilip biçilen bir yerin, orman olduğu tapu maliki veya sanıklar tarafından bilinemez, işgal ettikleri yerin orman olduğu bu şahıslara bildirilerek devletleştirme yapılmış olsaydı onlar da, hiç olmazsa yerlerinin bedelini almak imkânına kavuşacak ve bu suretle mülkiyet hakkı zedelenmiyecekti. Anayasa'nın 82. maddesinin ikinci fıkrası ile 39. maddesinin son cümlesi hükümleri, taksitle ödemelerde faiz verilmesi esasını kabul ettiği halde, 4785 sayılı Kanunun, taksitle ödenecek bedeller için faiz verilmemesini öngörmüş olması, Anayasa'ya aykırılığının ikinci bir nedenini teşkil etmektedir. 4785 sayılı Kanunun mahzurlarını kısmen bertaraf etmek için çıkarılan 5658 sayılı Kanun da Anayasa'nın mülkiyet hakkındaki mülâhazalarını yerine getiremediğinden ve her iki kanun sıkı sıkıya birbirine bağlı olduğundan bu kanunun da iptali gerekmektedir.

Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri hakkındaki Kanunun 27. maddesine göre bir mahkeme dâvada uygulayacağı kanun hükümlerini Anayasa'ya aykırı görürse, itiraz yolu ile Anayasa Mahkemesine başvururken yetkilidir. Suçun sübutu halinde hâdiseye 6831

Esas No:1966/24
Karar No:1967/8

sayılı Kanun hükümleri uygulanacak ise de, Yargılayın içtihatlarına göre iptali istenen kanunlar, mesuliyetin tâyininde uygulama yeri bulunduğundan meselenin Anayasa Mahkemesine intikalinde usule aykırı bir cihet bulunmamıştır."

İLK İNCELEME:

Anayasa Mahkemesinin 25/10/1966 gününde, Başkan İbrahim Senil, Üyelerden İhsan Keçecioğlu, Feyzullah Uslu, A. Şeref Hocoğlu, Fazlı Öztan, Celâlettin Kuralmen, Hakkı Ketenoğlu, Fazıl Uluocak, Sait Koçak, Muhittin Taylan, İhsan Ecemiş, Ahmet Akar, Ziya Önel, Muhittin Gürün ve Lûtfi Ömerbaş'ın katıldığı toplantıda, yaptığı ilk inceleme sonucunda:

1- 5658 sayılı Kanunla 4785 sayılı Kanunun, (Anayasa Mahkemesinin 23/6/1964 günlü ve 1964/50 sayılı kararı ile iptal edilmiş bulunan 3. maddesi ve 4. maddesinin ikinci cümlesinden başlayan yapı ve tesislerin karşılığını 1936 bütçe yılı bina vergisine matrah olan safi iratları esas alarak düzenleyen hükümleri dışında kalan) bazı hükümlerinin dâvada uygulanacağı dosya münderecatından anlaşıldığından Lice Sulh Ceza Mahkemesinin Anayasa Mahkemesine başvurumağa yetkili bulunduğu; Üyelerden İhsan Keçecioğlu, Fazıl Uluocak, Muhittin Taylan ve Ahmet Akar'ın itiraz konusu kanunların dâvada uygulanıp uygulanmayacağı, ancak mahkemece yapılacak soruşturana sonucunda belli olacağından yetki hususunun, bu eksiğin tamamlanmasından sonra görüşülmesi ve bu nedenle de dosyanın mahkemeye geri gönderilmesi gerektiği yolundaki muhalefetleriyle;

2- Söz konusu kanunların bütün maddeleri hakkında mahkemeden gerekçe istemesine yer olmadığına, Üyelerden İhsan Keçecioğlu ve Ahmet Akar'ın kanunların tümünün iptaline karar verilmesi istendiğine göre, mahkemenin, bu kanunların, gerekçeleri gösterilmiş bulunan 1. maddeleri dışında kalan hükümleri hakkında da gerekçe göstermesi lâzım geldiği yolundaki muhalefetleriyle ;

3- Lice Sulh Ceza Mahkemesinin itirazında, 4785 ve 5658 sayılı kanunların 1 maddelerinin Anayasa'ya aykırılıklarını hedef tuttuğu kararında dayandığı gerekçelerden anlaşıldığından, esasa ilişkin incelemenin bu maddelere hasredilmesine; Başkan İbrahim Senil, Üyelerden Feyzullah Uslu, Şeref Hocoğlu, Celâlettin Kuralmen, Sait Koçak, Muhittin Gürün ve Lûtfi Ömerbaş'ın incelemenin sadece 4785 sayılı Kanunun 1. maddesi hükümlerine hasredilmesi gerektiği yolundaki muhalefetleri ile;

Ve oyçokluğu ile kararlaştırıldıktan sonra işin esasının incelenmesine karar verilmiştir.

ESASIN İNCELENMESİ:

Esas hakkında düzenlenen rapor, Mahkemenin gerekçeli kararı, ilgili kanun ve Anayasa hükümleri incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü :

4785 sayılı Kanunun birinci maddesi şöyledir:

"Madde 1- Bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihte varolan gerçek veya tüzel kişilere, vakıflara ve köy, belediye, özel idare kamu tüzel kişilerine ilişkin bütün ormanlar bu kanun gereğince devletleştirilmiştir. Bu ormanlar hiçbir işlem ve bildirimle lüzum olmaksızın Devlete geçer."

5658 ,sayılı Kanunun birinci maddesi de şöyledir :

"Madde 1- 9/7/1945 tarihli ve 4785 sayılı Kanunla devletleştirilmiş ormanlardan; Devlet ormanları içinde olmayan ve etrafı tarla, bağ, bahçe gibi kültür arazisi, özel orman, şehir, kasaba, köy merası ve Orman Kanununun birinci maddesine göre orman sayılmayan yerlerle çevrili olmak

Esas No:1966/24
Karar No:1967/8

şartıyla Devlet ormanlarından tamamen ayrılmış bulunan köy, belediye tüzel kişiliklerine ve gerçek kişilere ait ormanlar; sahipleri veya mirasçıları istedikleri takdirde geri verilir.

İade edilecek ormanlardan, devletleştirme karşılığı ödenmemiş bulunanlar bir işleme tabi tutulmaksızın sahiplerine intikal eder ve müracaatları üzerine keyfiyet orman idaresince kendilerine yazılı olarak bildirilir.

Devletleştirilme bedeli kısmen veya tamamen ödenmiş bulunan ormanların, bu bedel aynı miktar ve taksitlerle ödenmek üzere, yazı ile müracaatları halinde sahipleri adına tapuya tecili yapılır. Taksitler zamanında ödenmediği takdirde ormanın işletilmesine izin verilmez. Ormanın geri verilmesine müteallik tescil muameleleri her türlü harç ve resimden muaftır.

Geri verilen ormanların hududu içindeki orman işletmeleri tarafından istihsal edilmiş ve henüz satılmamış orman mahsulleri, ormanın tescili sırasında sahiplerinin yazılı müracaatları üzerine buldukları mevki ile miktar ve vasıfları tesbit edilerek hususi orman tarife bedeli ve hakikî istihsal masrafları peşin ödenmek şartıyla orman sahiplerine teslim edilir.

Geri verilen ormanlarda devletleştirmeden doğan muamelelerle geri vermeden dolayı orman sahipleri ile Devlet birbirleri aleyhine dâva açamazlar."

Mahkemenin dayandığı; Anayasa'nın 36. maddesinde;

"Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir.

Bu haklar, ancak kamu yararı amacı ile sınırlanabilir. Mülkiyet hakkının kullanılması toplum yararına aykırı olamaz."

Anayasa'nın 38. maddesinin ikinci fıkrasında :

"Çiftçinin topraklandırılması ormanların devletleştirilmesi, yeni orman yetiştirilmesi ve iskân projelerinin gerçekleştirilmesi amaçları ile kamulaştırılan toprak bedellerinin ödeme şekli kanunla gösterilir. Kanunun taksitle ödemeyi öngördüğü hallerde, ödeme süresi 10 yılı aşamaz, bu takdirde, taksitler eşit olarak ödenir ve kanunla gösterilen faiz haddine bağlanır."

Anayasa'nın 39. maddesinin son cümlesinde :

"..... kanunun taksitle ödemeyi öngördüğü hallerde, ödeme süresi 10 yılı aşamaz ve taksitler eşit olarak ödenir; bu taksitler, kanunla faiz hadlerine bağlıdır."

şeklindeki hükümler yer almıştır.

4785 sayılı Kanunun dâva konusu 1. maddesinin "b* ormanlar hiçbir işlem ve bildirimle lüzum olmaksızın Devlete geçer." şeklindeki hükmü hakkında daha önce ileri sürülmüş olan Anayasa'ya aykırılık itirazının, Anayasa Mahkemesinin 20/3/1964 günlü ve 1964/23 sayılı karar ile reddedilmiş olması nedeniyle tekrar incelenmesine yer olmadığını Üyelerden Feyzullah Uslu, A. Şeref Hocaoglu ve Muhittin Gürün ileri sürmüşlerse de, bu hüküm hakkında daha önce ileri sürülen Anayasa'ya aykırılık itirazının reddedilmiş olmasının sonradan yapılmış olan bu itirazın esas yönünden incelenerek karara bağlanmasına engel olamayacağına çoğunlukla karar verilmiştir.

Yine Üyelerden Avni Givda ve Muhittin Gürün, dâva konusu madde hükmünün yürürlüğe girdiği günde hükmünü yerine getirmiş ve bu hükme dayanılarak bir ormanın devletleştirilmesine artık imkân kalmamış olması bakımından itirazın reddine karar verilmesi gerektiğini ileri sürmüşlerse de, 4785 sayılı Kanunun yürürlükten kaldırıldığına dair açık ve kapalı hiç bir kanun hükmü yoktur. Anayasa'nın 151. maddesinin de mahkemelerde bakılmakta olan bir dâvaya

uygulanacak kanun hükümlerinin Anayasa'ya aykırılığının itiraz yolu ile ileri sürülebileceği ve geçici 9. maddesinde de Anayasa Mahkemesinin görevine başladığından itibaren 6 ay içinde yürürlükte olan kanunlar hakkında iptal dâvası açılabilir yazılıdır. 4785 sayılı Kanunun 1. maddesinin yürürlüğe konulmasıyla bütün ormanların devletleştirilmiş olmasından, kanunun uygulama yeri kalmadığı anlamı çıkarılamaz. Ormanların devletleştirildiğini öğrenen ilgililer, haklarını almak, taşınmaz mallarının kanunun kapsamına girmediğini iddia etmek gibi, uyumsuzluk çıkmadan önce ileri sürülmesi mümkün olmayan, bazı itirazlar ileri sürebileceklerdir ki bütün bu iddialar idari ve adli yargı mercilerince 4785 sayılı Kanun yönünden incelenip çözümlenecektir. Nitekim Lice Sulh Ceza Mahkemesinde görülmekte olan dâvada bu kanunun uygulanması söz konusudur.

Bu nedenlerle 4785 sayılı Kanunun 1. maddesinin bugün de yürürlükte bulunduğu ve bu maddeye yöneltilen Anayasa'ya aykırılık iddiası hakkında bir karar verilmesi gerektiğine yukarıda adları yazılı üyelerin karşı oylarıyla ve oyçokluğu ile karar verilmiştir.

Mahkeme, gerekçeli kararında, ormanların devletleştirilmesi ereği ile yapılan kamulaştırmalarda, paranın peşin ödenmemesi ve kamu yararı konusu bakımından Anayasaya bir aykırılık görmemekte, aykırılığı kamulaştırılan ormanların, hiçbir eylem ve işleme bağlı olmaksızın "Devlete geçeceğine ilişkin hükümde bulmakta ve bu halin mülkiyet hakkını zedelediğini kabul etmektir. Anayasa, 38. maddesinin ikinci fıkrası hükmü ile, ormanların kanunla devletleştirilmesini kabul etmiş ve bu tasarrufu da kamulaştırma niteliğinde saymıştır. Bu maddenin birinci fıkrasında kamulaştırmanın kanunda gösterilen esas ve usullere göre yapılacağı açıklanmıştır. Buna göre ormanların devletleştirilmesine ilişkin kanunda da devletleştirilmenin esas ve usullerinin gösterilmesi gerekir ki 4785 sayılı Kanunun 1. maddesinin ikinci cümlesinde yer alan hüküm de ormanların ne suretle Devlete geçeceğini gösteren bir usul hükmünden başka bir şey değildir. Bu itibarla bu hükmün Anayasa'nın 38. ve 39. maddelerine aykırı bir yönü olmadığı gibi, ormanların devletleştirilmesinde mülkiyet hakkının sınırlanması söz konusu olmayıp, ormanların doğrudan doğruya Devlete geçmesi sağlanmış olmakla itirazın Anayasa'nın 36. maddesi ile de bir ilgisi yoktur. Üyelerden Fazıl Öztan, maddede yer alan "Bu ormanlar hiçbir işlem ve bildirim lüzum olmaksızın Devlete geçer" yolundaki hükmün Anayasa'ya aykırı olduğu ve iptali gerektiği oyunda bulunmuştur.

Orman Kanununa bazı maddeler eklenmesine ve bu kanunun 1. maddesinde değişiklik yapılmasına dair olan kanuna ek 5658 sayılı Kanunun 1. maddesine gelince :

Madde üzerinde görüşmeye geçildiğinde; üyelerden Salim Başol, Şeref Hocaoğlu, Fazıl Öztan, İhsan Ecemiş ve Muhittin Gürün; Lice Sulh Ceza Mahkemesinin, 4785 sayılı Kanunun, Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına vararak, iptalini istediğini, bu arada 5658 sayılı "Kanunun dahi iptalini istemişse de bu isteğinin 5658 sayılı Kanunun, 4785 sayılı Kanuna bağlı olması ve bağlı olduğu kanunda da gereği gibi bir düzeltme yapmaması görüşünden doğduğunu, bu bakımdan olayda 4785 sayılı Kanunun 1. maddesi hakkında verilecek kararın konunun çözümlenmesine yeterli olacağını ve 4785 sayılı Kanunun 1. maddesinin Anayasa'ya aykırı olmadığı kabul edildiğine göre de o kanunla devletleştirilen ormanlardan belli nitelikte olanlarının sahiplerine geri verilmesini sağlayan 5658 sayılı Kanunun 1. maddesi üzerinde başkaca inceleme yapılmasına, itirazda bulunan mahkemenin gerekçesi yönünden, artık yer kalmadığını, bu nedenle de mahkememizin, ilk inceleme sırasında 5658 sayılı Kanunun 1. maddesinin de incelenmesine ilişkin 25/10/1966 günlü kararının yeniden gözden geçirilip bu maddenin inceleme dışında bırakılmasına karar verilmesi gerektiğini ileri sürmüşlerse de itirazda bulunan Mahkemece Anayasa'ya aykırılıkları ileri sürülen her iki kanunun 1. maddelerinin, bakılmakta olan dâvada uygulanacağı gözönünde tutularak, ilk inceleme sonucunda o yolda karara varılmış olduğuna göre, bu konu üzerinde şu veya bu nedenle yeniden görüşme açılmıyacağına çoğunlukla karar verilmiş ve geri verilecek ormanların niteliklerini

Esas No:1966/24
Karar No:1967/8

belirten hükümler, söz konusu maddenin 1. geri verme işlemlerine ilişkin hükümler diğer fıkralarında yer almış olduğundan bunların ayrı ayrı ele alınmaları gerekmiştir.

5658 sayılı Kanununun 1. maddesinin birinci fıkrası hükmünün; 4785 sayılı Kanununun 1. maddesiyle devletleştirilmiş bulunan ormanlardan bazılarının, nitelikleri, yerleri ve özel tarım işletmeleriyle olan bağlantıları gözönüne alınarak, korunmaları, geliştirilip çoğaltılmaları ve verimli bir tarzda işletilmeleri bakımından, özel mülkiyette kalmalarının, Devlet elinde tutulmalarından daha doğru olacağı düşüncesi ile eski sahiplerine verilmelerini öngörmüş bulunduğu anlaşılmaktadır.

İtirazda bulunan Mahkemenin ise, 4785 sayılı Kanunla yapılan devletleştirme işleminin tüm olarak Anayasa'ya aykırı olduğu kanısı ile Anayasa Mahkemesine başvurduğu ve 5658 sayılı kanunu da, Anayasa'ya aykırı olduğunu varsaydığı bu durumu, kısmen düzeltme yoluna gidip, tüm olarak gerekli düzeltmeyi yapmadığı düşüncesiyle ve ona baplı olarak, Anayasa'ya aykırı gördüğünden, her iki kanunun birlikte iptalini sağlamak ereği ile bu kanunu da itirazın kapsamı içine aldığı görülmektedir.

4785 sayılı Kanununun, ormanların devletleştirilmesine ilişkin 1. maddesi hükmünün Anayasa'ya aykırı olmadığı yukarıda belirtilmiş olduğundan özel mülkiyet yararına sözü geçen hükümde değişiklik yapan 5658 sayılı Kanununun 1. maddesi hükmünde de öncelikle Anayasa'nın 36 maddesine aykırı bir yön yoktur. Aksine bu hüküm, devletleştirilen bir kısım ormanları, eski sahiplerine geri vermek suretiyle bunların mülkiyet haklarına daha önce konulmuş olan Devlet elini kaldırarak Anayasa'nın 36. maddesine uygun bir düzenleme yapmış bulunmaktadır.

Bu bakımdan mahkemenin, bu noktaya yönelen Anayasa'ya aykırılık iddiası yerinde değildir.

Ancak konunun, bir de, itiraz eden Mahkeme tarafından öne sürülmemiş olmakla birlikte, Anayasa'nın ormanların korunması ve yetiştirilmesi ile ilgili kuralları koyan 131. maddesi açısından incelenmesi gerekli bulunmaktadır.

Gerçekten söz konusu maddenin ikinci fıkrasında :

"Devlet ormanları, kanuna göre Devletçe yönetilir ve işletilir. Devlet ormanlarının mülkiyeti, yönetimi ve işletilmesi özel kişileri devrolunamaz. Bu ormanlar, zaman aşımıyla mülk edinilemez ve kamu yararı dışında irtifak hakkına konu olamaz." hükümleri yer almakta ve 4785 sayılı Kanunla Devlet ormanı haline getirilmiş olan bir kısım ormanları eski sahiplerine geri veren 5658 sayılı Kanun hükmünün ise ilk bakışta bu Anayasa kurallarına aykırı bir durum yaratmış olduğu düşüncesi akla gelmektedir. Ancak dikkatle incelendikte Anayasa'nın 131. maddesinin;

1- Yurttaki bütün ormanların Devlet ormanı haline getirileceği hükmünü koymadığı, aksine, özel mülkiyetteki ormanların da bulunabileceğini öngördüğü ancak ister Devlete, ister özel mülkiyete ait olsun, bütün ormanların korunup gelişmesini sağlamak ödevini Devlete yüklediği,

2- Devlete ait ormanların mülkiyetinin yönetiminin ve işletilmesinin özel kişilere devrolunmasını yasakladığı,

açıkça görülmektedir,

5658 sayılı Kanununun, bu bakımlardan, daha yakın bir incelemeye tâbi tutulması halinde, bu kurallara aykırı bir hüküm getirmemiş olduğu anlaşılmaktadır, zira :

Esas No:1966/24
Karar No:1967/8

a. Bu kanun, bir kısım ormanların orman olmaktan çıkarılmalarını öngörmüş değildir. Eski sahiplerine geri verilen ormanların yine orman olarak saklanmaları zorunluluğu, olduğu gibi ortada durmaktadır.

b. Bu hükümlerle, Devlete ait olan bir orman, özel bir kişiye de devrolunmamaktadır.

Bu kanunla yapılan işlem; ormanların daha iyi korunacağı ve geliştirileceği düşüncesine dayanılarak vaktiyle gerçekleştirilen devletleştirme sonucunda Devlete geçmiş ve nitelikleri ile geri verme koşulları madde metninde gösterilmiş olan bir kısım ormanı; ereğin sağlanması bakımından başvuru bu tedbirde hataya düşünülmediğinin, bunların sahipleri elinde kalmaları halinde Anayasa'nın gayesinin daha iyi şekilde sağlanacağına inanılması dolayısıyla, üzerindeki devletleştirmeyi kaldırarak, eski sahiplerine geri vermekten ibaret bulunmaktadır.

Bu işlemi, Anayasa'nın 131. maddesinin yasakladığı, (Devlet ormanının özel kişilere devrolunması) niteliğinde görmenin ve onunla bir tutmanın yerinde olmadığı, böyle bir görüşün, sorunun derinine inilmeden sadece deyimlerin dış anlamları üzerinde durularak ileri sürülen yanıltıcı ve ereğe aykırı sonuç doğuran bir düşünceye dayandığı ortadadır. Zira, ilk bakışta "Devlet ormanının özel kişilere devri" gibi bir görünüşü olan işlem, aslında, daha iyi korunacağı, geliştirileceği ve işletileceği gerekçesiyle ormanı elinden alınmış olan bir kişiye, bu gerekçenin yerinde olmadığı ve bundan ötürü Devlete geçiş işleminin hatalı ve isabetsiz bulunduğu anlaşılması üzerine, malının geri verilmesinden başka bir şey değildir.

İşte söz konusu hüküm gerçekte, "Devlet ormanı" haline getirilmeye düşülen bir hatayı düzeltmekte olup bunun, Anayasa'nın 131. maddesinde yer alan ve "Devlet ormanlarının mülkiyetinin özel kişilere devri" ni yasaklayan hükmün kapsamı içinde görmekte doğruluk yoktur.

Bu nedenlerle 5658 sayılı Kanunun 1. maddesinin ilk fıkrası hükmü, Anayasa'nın 131. maddesine de aykırı bulunmamaktadır.

Başkan İbrahim Senil, Üyelerden Salim Başol, Celâlettin Kuralmen, Avni Givda, Muhittin Taylan, Recai Seçkin ve Lûtfi Ömerbaş, söz konusu hükmün, Anayasa'nın 131. maddesine aykırılığı nedeniyle, iptal olunması gerektiği düşüncesinde bulunmuşlardır.

5658 sayılı Kanunun 1. maddesinin diğer fıkraları üzerinde yapılan incelemede, bunların Lice Sulh Mahkemesinin bakmakta olduğu dâva sebebiyle uygulanacak hükümleri kapsamadığı, ilk inceleme sonucunda verilen ve incelemenin, 5658 sayılı Kanunun 1. maddesiyle sınırlandırılmasına ilişkin bulunan 25/10/1966 günlü kararın da bu amacı yani, Sulh Mahkemesinin bakmakta olduğu dâvada uygulayacağı hükümlerin inceleme konusu yapılmasını hedef tuttuğu, 1 ve 2 numaralı bentlerin birlikte mütalâasından anlaşılmasıyla, Anayasa'nın 151. ve 44 sayılı Kanunun 27. maddeleri uyarınca 5658 sayılı Kanunun 1 inci maddesinin birinci fıkrası dışında kalan hükümleri hakkında karar verilmesine yer olmadığına üyelerden İhsan Keçecioglu, Celâlettin Kuralmen, Fazıl Uluocak, Avni Givda, Muhittin Taylan ve Recai Seçkin'in ilk inceleme sonucunda verilen karar karşısında maddenin diğer fıkralarının da incelenerek Anayasaya aykırı olup olmadıkları hakkında karar verilmesi gerektiği yolundaki muhalefetleriyle ve oyçokluğu ile karar verilmiştir.

SONUÇ :

1- 4785 sayılı Kanunun 1. maddesi hükümleri Anayasa'ya aykırı olmadığından itirazın reddine, üyelerden Fazıl Öztan'ın maddede yer alan "Bu ormanlar hiç bir işlem ve bildirimle lüzum olmaksızın Devlete geçer" hükmünün Anayasa'ya aykırı olduğu ve sadece bu hükmün iptali gerektiği yolundaki karşı oyu ile ve maddenin diğer hükümlerinde oybirliği ile;

Esas No:1966/24
Karar No:1967/8

2- 5658 sayılı Kanunun 1. maddesinin birinci fıkrası hükmü Anayasaya aykırı olmadığından, bu fıkra ile ilişkin itirazın da reddine Başkan İbrahim Senil, Üyelerden Salim Başol, Celâlettin Kuralmen, Avni Givda, Muhittin Taylan Recai Seçkin ve Lûtfi Ömerbaş'ın karşı oylan ile ve oyçokluğu ile;

3- 5658 sayılı Kanunun 1. maddesinin birinci fıkrası dışında kalan hükümleri hakkında karar verilmesine yer olmadığına Üyelerden İhsan Keçecioglu, Celâlettin Kuralmen, Fazıl Uluocak, Avni Givda, Muhittin Taylan ve Recai Seçkin'in Muhalefetleriyle ve oyçokluğu ile;

28/2/1967 gününde karar verildi.

Başkan İbrahim Senil	Başkanvekili Lütfi Ömerbaş	Üye Şemsettin Akçoğlu	Üye İhsan Keçecioglu
Üye Salim Başol	Üye Feyzullah Uslu	Üye A. Şeref Hocaoglu	Üye Fazlı Öztan
Üye Celâlettin Kuralmen	Üye Fazıl Uluocak	Üye Avni Givda	Üye Muhittin Taylan
Üye İhsan Ecemiş	Üye Recai seçkin	Üye Muhittin Gürün	

KARŞI OY YAZISI

1- Mahkememizin 25/10/1966 günlü toplantısında, Lice Sulh Mahkemesinin kararında, 4785 ve 5658 sayılı Kanunların birinci maddelerinin Anayasa'ya aykırılıklarının hedef tutulduğu bu kararın dayandığı gerekçelerden anlaşıldığından, esasa ilişkin incelemenin bu maddelere hasredilmesine karar verilmiştir. Görülüyor ki Anayasa'ya aykırılıkları ileri sürülen maddeler hem itirazda bulunan mahkemece hem de Mahkememizce bir bütün olarak ele alınmış ve maddelerde yer alan fıkralar yönünden bir sınırlamaya gidilmemiştir. O halde, anılan maddelerin tümünün incelenmesi ve karara bağlanması zorunludur. Esasın incelenmesi evresinde, incelemenin 5658 sayılı Kanunun birinci maddesinin birinci fıkrası ile sınırlandırılarak diğer fıkralarının inceleme dışı bırakılması ilk inceleme ile varılan sonuca açıkça aykırı düşmektedir.

2- 5658 sayılı Kanunun birinci maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

Madde 1- "9/7/1945 tarihli ve 4785 sayılı Kanunla devletleştirilmiş ormanlardan. Devlet ormanı içinde olmayan ve etrafı tarla, bağ, bahçe gibi kültür arazisi özel orman, şehir, kasaba, köy merası ve Orman Kanununun birinci maddesine göre orman sayılmayan yerlerle çevrili olmak şartıyla Devlet ormanlarından tamamen ayrılmış bulunan köy, belediye tüzel kişiliklerine ve gerçek kişilere ait ormanlar sahipleri ve mirasçıları istedikleri takdirde geri verilir."

İtirazda bulunan Mahkeme, 4785 sayılı Kanunla yürütülen Devletleştirme işlemini Anayasa'ya aykırı gördüğü için, Devletleştirme işlemini tam olarak kaldırmayan 5658 sayılı Kanunun iptal konusu hükmünü dahi Anayasa'ya aykırı bulmaktadır. Lâkin, Anayasa Mahkemesi, aykırılık için gösterilen gerekçe ile bağlı bulunmadığından itiraz konusu kanun hükmünü bir başka gerekçeye dayanarak iptal etmeye yetkilidir.

Anayasa'nın 38. maddesinin ikinci fıkrası hükmü ile ormanların Devletleştirilmesi, yeni ormanların yetiştirilmesi amacı ile toprakların kamulaştırılması yoluna gidilebileceği esas kabul edilmiştir.

Anayasa'nın 131. maddesinde de, Devlet ormanlarının Kanuna göre Devletçe yönetilip işletileceği, Devlet ormanlarının mülkiyetinin, yönetiminin ve işletilmesinin özel kişilere devrolunamayacağı bunların zaman aşımı ile mülk edinilemeyeceği, irtifak hakkına konu olamayacağı ve tüm ormanların gözetiminin Devlete ait olacağı belirtilmiştir.

Anayasa'ya uygunluğu kabul edilen 4785 sayılı Kanunun birinci maddesi ile gerçek ve tüzel kişilere ve maddede sayılan kamu tüzel kişilerine ilişkin bütün ormanlar Devletleştirilmiştir. Şu halde yürürlüğe girdiği tarihte Kanunun kapsamına giren ormanlar üzerinde "tapu sicilinden silinmiş olmasa bile" özel mülkiyet ilişkisi ortadan kalkmış ve bu ormanlar Devlet ormanı niteliğini kazanmıştır. Böyle olunca da ister eskiden beri Devlet ormanı olsun ister Devletleştirme yolu ile bu niteliği kazanmış bulunsun bu ormanların mülkiyet hakkının özel kişilere devredilmesi Anayasa'nın 131. maddesinin yasaklayıcı hükmü karşısında mümkün değildir.

Çoğunluk, Devletleştirme işinde yanılmaya düşüldüğünün ve Devletleştirilen ormanların sahipleri elinde kalması halinde Anayasa ile güdülen amacın daha iyi bir biçimde sağlanacağını anlaşılmaması üzerine bunlar üzerindeki Devletleştirmenin itiraz konusu hükümlerle kaldırılmış olduğunu ve böylece Anayasa'nın 36. maddesine uygun bir düzenleme yapıldığını ve hükmün Anayasa'nın 131. maddesi ile kabul edilen ilkelere aykırı görülmesinde de doğruluk bulunmadığını ileri sürmektedir.

Ülkedeki orman varlığının tümüne yakın bir kısmının Devlet ormanları teşkil ettiği halde bununla yetinilmeyerek özel ormanların dahi Devletleştirilmesine, yeni ormanlar yetiştirilmesi için toprakların kamulaştırılmasına ve Devlet ormanlarının değil mülkiyetinin yönetiminin ve işletilmesinin dahi özel kişilere devrinin yasaklanmasına ve nihayet tüm ormanların gözetiminin Devlete bırakılmasına ilişkin hükümlerin Anayasa'da yer almış olması, ormanlar konusunda Devlet mülkiyetinin üstün tutulduğunu göstermektedir. Böyle bir Anayasa düzeninde, kanun koyucunun Devletleştirme işleminde yanılmaya düşüldüğü, Devletleştirilen ormanların eski sahipleri elinde Anayasanın ereğine daha uygun bir biçimde işletileceği ileri sürülerek Devlet ormanı niteliği kazanmış olan ormanların özel kişilere devrim hedef tutan bir yasa hükmünün Anayasa'ya uygunluğu kabul edilemez.

SONUÇ : 5658 sayılı Yasa'nın birinci maddesinin birinci fıkrası Anayasa'nın 131. maddesinin hem sözüne hem de özüne gerçekten aykırı tulüdü kından iptal edilmek gerekir. Bu nedenlerle çoğunluğun görüşüne karşıyım.

Üye
Muhittin Taylan

Yukarıki karşı oyun 2 No lu bendindeki gerekçeye katılıyorum.

Başkan
İbrahim Senil

MUHALEFET ŞERHİ

1- Lice Sulh Ceza Mahkemesinin bakmakta olduğu dâvada uygulayacağı hükmün, 4785 ve 5658 sayılı Kanunların 1 inci maddelerinden ibaret olması itibariyle Anayasa Mahkemesince incelemenin, söz konusu her iki madde üzerinde yapılmasına karar verilmiştir.

Halbuki itiraz eden Mahkemece bu maddelerin Anayasa'ya aykırı olduklarını açıklamak üzere ileri sürülen gerekçelerden, 5658 sayılı Kanunun 1 inci maddesi hakkında Anayasa Mahkemesince ayrıca inceleme yapılmasına mahal bulunmadığı anlaşılmaktadır.

Zira Mahkemeyi itirazı yapmaya sevkeden esas sebebin, 4785 sayılı Kanunun 1 inci maddesiyle kabul edilmiş olan kamulaştırma şekli ve şartlarının, diğer bir deyimle kamulaştırma usulünün Anayasa'ya aykırı görülmüş olmasıdır. Yaptığı açıklamalara göre Mahkeme, sözü geçen 1 inci maddedeki kamulaştırma usulünü Anayasa'ya aykırı bulmakta ve dolayısıyla böyle bir usül ile gerçekleştirilmiş olan kamulaştırmanın da Anayasa'ya aykırı olacağı cihetle madde hükmünün iptalini istemektedir.

5658 sayılı Kanunun 1 inci maddesi hükmünün iptal istemine dahil edilmiş olmasının sebebi ise, çoğunluk düşüncesinde de belirtildiği gibi, maddenin kendisinde Anayasaya aykırı bir hükmün mevcut bulunması olmayıp, sırf 4785 sayılı Kanunun Mahkemece Anayasa'ya aykırı sayılan 1. inci maddesi hükmünde orman sahipleri lehine tam bir düzeltme yapmamış olduğu düşüncesidir. Şu duruma göre 4785 sayılı Kanunun 1 inci maddesi hakkında Mahkememizce verilecek karar, iptal isteminde bulunan Mahkemenin gerekçesi bakımından Anayasa'ya aykırılık itirazını çözümlenmeye yeter nitelikte olacaktır.

Zira inceleme sonucunda 4785 sayılı Kanunun 1 inci maddesi hükmünün :

a-Anayasa'ya aykırılığı sebebiyle iptali cihetine gidilirse ortada kamulaştırılmış her hangi bir orman kalmayacağı cihetle tamamı sahiplerine dönmüş olduğundan bunların ancak mahdut bir kısmının geri verilmesini öngören 5658 sayılı Kanun kendiliğinden uygulama alanı kazanmış olacak,

Esas No:1966/24
Karar No:1967/8

b-Anayasa'ya uygun olduğuna karar verildiği takdirde; 5658 sayılı Kanun, Anayasa'ya uygun olan bir hükümden, itiraz eden Mahkemece de kabul edildiği gibi, Anayasa'nın 36. maddesine uygun olan istikamette değişiklik yapan bir hükümden ibaret olduğu cihetle, bu Kanun hakkında ileri sürülen (Anayasa'ya aykırı olan bir hükmü tam olarak düzeltmemiş olmak) iddia ve itirazı da kendiliğinden cevaplanmış bulunacaktır.

Bu sebeplerle 5658 sayılı Kanunun 1 inci maddesi üzerine başkaca inceleme yapılması gerekmediğinden kararın bu konuya ilişkin kısmına muhalifim.

2- 4785 sayılı Kanunun birinci maddesinin itiraz konusu olan hükmünün Anayasa'ya aykırı olmadığı, daha önce yapılmış bir itiraz üzerine, 5/6/1964 günlü ve 11720 sayılı Resmî Gazete ile yayınlanmış bulunan 20/3/1964 günlü ve 1964/2-23 sayılı Anayasa Mahkemesi kararıyle tesbit edilmiş bulunmaktadır.

Bu duruma göre aynı konuda bir defa da bu itiraz üzerine yeniden inceleme yapılması ve işin esası hakkında yeni bir karar verilmesi, Anayasa'nın 152. ve Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri hakkındaki 44 sayılı Kanunun 50 ve 51. maddeleri karşısında mümkün olmadığından, bu istem üzerine daha önceki karardan bahisle (Yeni bir karar verilmesine verilmemesi) yolunda karar verilmesi gerekirdi.

Bu hususu açıklayan düşüncelerim 27/6/1967 günlü ve 12632 sayılı Resmî Gazete'de yayınlanmış bulunan 28/6/1966- günlü ve 1963/132-1966/29 ve 14/2/1967 günlü ve 1963/144-1967/6 sayılı kararlara ait muhalefet şerhlerinde belirtilmiştir.

Aralanan sebeplerle kararda benimsenmiş olan bu konudaki usule muhalifim.

3- 4785 sayılı Kanunun 1. maddesinin itiraz konusu olan hükmü niteliği itibariyle yürürlüğe girdiği günde etkisini tam olarak yapmış ve bitirmiştir. Artık bu hükmü dayanılarak bu gün için bir ormanın Devletleştirilmesi söz konusu edilemez. Zira Kanunun kapsamına giren bütün ormanlar o tarihte Devletin olmuştur.

Bu duruma göre sözü geçen hükmün o tarihten sonra başkaca uygulama yerinin kalmamış olduğunu söylemek yanlış olmaz. Bu niteliği, yani 1961 Anayasa'sının yürürlüğünden sonra uygulama yeri bulunmaması itibariyle Anayasa'ya aykırı hukukî sonuç meydana getirmesi söz konusu olamayacak bir hükmü Anayasa'ya uygun olup olmadığının incelenmesi de gerekli değildir.

Diğer taraftan Anayasa'dan önce hükmünü yürütmüş ve ikmal etmiş olan bu Kanunun Anayasa'ya uygunluğunun incelenmesi sonunda verilecek karar, başkaca bir işleme başvurulmaksızın kendiliğinde o tarihte muzaf olacak ve o tarihte meydana gelen hukukî sonuçlara etki yapacaktır. Bu hal Anayasa Mahkemesinin kararının, bizzat Anayasa Mahkemesi tarafından geriye yürütülmesinden başka bir şey değildir. Halbuki Anayasa'nın 152. ve 22/4/1962 günlü 44 sayılı Kanunun 50. maddesi iptal kararlarının geriye yürümiyeceğini göstermektedir. Her ne kadar bu dosya üzerinde yapılmış olan incelemeler iptal kararı ile sonuçlanmamış ise de söz konusu Anayasa hükmü karşısında geriye yürüyecek nitelikte iptal kararı verilmesi mümkün olmadığından, yukarıda açıklanan niteliği önceden belli olan konular hakkında başkaca incelemeye girişilmesi de gerekli değildir.

Bu konu ile ilgili olmak üzere, 5/6/1964 günlü ve 11720 sayılı ve 15/11/1967 günlü ve 12751 sayılı Resmî Gazete'lerde yayınlanmış bulunan 20/3/1964 günlü ve 1964/2-23 sayılı ve 27/6/1967 günlü 1963/145-1967/20 sayılı kararlara ait muhalefet şerhlerinde geniş açıklamalar yapılmıştır.

Belirtilen sebeplerden ötürü "kararın bu konuya ilişkin kısmına da katılmamaktayım.

Esas No:1966/24
Karar No:1967/8

Üye
Muhittin Gürün

Sayın Muhittin Gürün'ün 1966/24 E : ve 1967/8 karar sayılı dâvaya ilişkin muhalefet yazısının (1) sayılı bölümüne katılıyorum.

Üye
İhsan Ecemiş

Sayın Muhittin Gürün'ün yukarıda yazılı karşı oy yazısının 1 ve 2 no lu bölümlerine katılıyorum.

Üye
Feyzullah Uslu

Sayın Muhittin Gürün'ün yukarıda yazılı muhalefet şerhinin 1 ve 2 sayılı bölümlerine katılıyorum.

Üye
A. Şeref
Hocaoğlu

Sayın Muhittin Gürün'ün muhalefet şerhinin incelemenin 4785 sayılı Kanununun 1. maddesine hasrı gerektiğine dair bulunan 1 numaralı kısmına katılıyorum.

Üye

KARŞI OY

4785 sayılı ve buna ek 5658 sayılı Kanunların birinci maddelerine hasren yapılan görüşme ve incelemeler sonunda Anayasa'ya aykırılık iddiası yerinde görülmediğinden istemin reddine çoğunlukla karar verilmiştir.

Ancak Lice Sulh Ceza Mahkemesinin 4785 sayılı Kanunun birinci maddesinin son cümlesindeki özel ve tüzel kişilere ait (Ormanların hiç bir işlem ve bildiriye lüzum olmaksızın Devlete geçer) hükmüne karşı ileri sürdüğü itiraz varit iken kabul olunmaması noktasından çoğunluğun düşüncesine katılmıyorum.

Bu Konuda kanun (koyucu, Anayasa'nın tabii hak ve temel hak saydığı mülkiyet hakkına Devletleştirme sebebiyle dokunurken yapılan işlemlerden hak sahiplerini haberdar etmemek ve onlara tebligat yapmamak yolunu izlemekle yarattığı emrivakiden dolayı hukukun ve insan haklarının genel prensiplerini ihlal etmiştir. Kanun maddesine giren bu cümlenin amacı araştırıldığında Anayasa'ya ne derece aykırı düştüğü açıklanmış olacaktır. Şöyleki: Anayasa'nın 36. maddesi herkesin mülkiyet hakkına sahip olduğundan bahseder ve herkes mallarının dokunulmazlığına riayet edilmesini istemek hakkına sahiptir. Devletin, mülkiyet hakları üzerinde ağır bir kayıt teşkil eden istimlak işlemlerinden, yürürlükteki mevzuat hilâfına, hak sahiplerini haberdar etmemek yolunu seçmesiyle onların dava haklarını bertaraf etmek gibi bir maksat güttüğünü ortaya kor. Nitekim 5658 sayılı ek Kanunun birinci maddesinin son fıkrasındaki "geri verilen ormanlarda Devletleştirmeden doğan muamelelerle, geri vermeden dolayı orman sahipleri ile Devlet birbirleri aleyhine dava açamazlar" Hükmü, haklarının ihlâl edildiğim bir suretle öğrenen kimselerin dava açmak yolunu kapamış böylece Anayasa'nın 31. maddesi de ihlâl edilmiştir.

31. madde (Herkes meşru bütün vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya dâvâlı olarak iddia ve savunmada bulunmak hakkına sahiptir) der. Halbu ki söz konusu edilen Madde hükümleri bu hakkı ihlâl etmiş yapılan Devletleştirme işlemlerini kesin kanun hükmü ile adli ve idarî kazanın himaye edici hükümlerinin dışında bırakmıştır.

Anayasa'nın 2. maddesi Türkiye Cumhuriyetinin insan haklarına ve başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan bir hukuk devleti olduğunu kabul eder. Bir hukuk devleti için en önemli ilke temel hakların, güvenlik içinde gelişmesi ve korunmasıdır. Bizim Anayasa'da dava açmak temel haklar arasında yer almıştır. Bir gün vatandaş uyandığında yüz sene evvel ecdadının tapu ile malik olduğu ve tapudaki evsafı tarla olarak yazılı gayrimenkulunun Tarım Bakanlığının "ormandır" diye belirtmesi kâfi görülerek ihbarsız ve işlemsiz Devletleştirdiğini ve dava hakkının da tanınmadığım öğrendiğinde kendisini hukuk devleti güvenliği içinde görmesi mümkün olamaz ve insan haklarına dayanan Anayasa ilkelerinin varlından şüpheye düşer, Türkiye'nin de katıldığı (Avrupa İnsan Hakları Beyanname)sinin 12. maddesi hakları çiğnenen bir kimsenin mütecaviz resmî sıfatı olan bir memur olsa dahi millî bir makama başvurmak yetkisine sahip olmayı insan hakları içinde saymıştır. Bu ilke Anayasa'mızın kurduğu temel haklar dışında olmadığı için burada arzetmekte bir sakınca görülmemiştir.

SONUÇ:

Esas No:1966/24
Karar No:1967/8

Özel ormanların Devletleştirilmesine dair olan 4785 sayılı K. nunun birinci maddesinin son cümlesindeki (Bu ormanlar hiç bir işlem ve bildiriye lüzum olmaksızın Devlete geçer) hükmü Anayasa'nın 2. maddesinde sözü edilen İnsan Hakları ve Hukuk Devleti ilkesine aykırı olduğundan iptali gerektiğine kaniim. Bu noktada çoğunluğun kararına karşıyam.

Üye

Fazıl Öztan

MUHALEFET ŞERHİ:

1- 9/7/1945 günlü ve 4785 sayılı Yasa, 13/7/1945 gününde yayınlanmış ve 14. maddesi hükmüne göre o gün yürürlüğe girmiştir. Bu Yasanın inceleme konulu 1. maddesinde "Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte varolan gerçek veya tüzel kişilere, vakıflara veya köy, belediye, özel idare kamu tüzel kişilerine ilişkin bütün,ormanlar bu kanun gereğince Devletleştirilmiştir. Bu ormanın hiç bir işlem ve bildiriye lüzum olmaksızın Devlete geçer" diye yazılıdır.

Demek ki 4785 sayılı Yasanın 1. maddesi, 13/7/1945 gününde hükmünü ve etkisini ilk ve son olarak ve bir kezde yerine getirmiştir. O tarihten sonra bu maddeye dayanılarak orman Devletleştirilmesi ve böylece Anayasa'ya uygun veya aykırı durumun doğması düşünülemez.

Türkiye Cumhuriyeti Anayasa'sının geçici 9. maddesi yeni Anayasa'dan önceki kanunlar hakkında iptal dâvası açılabilmesini bunların Anayasa Mahkemesinin göreve başladığı günde yürürlükte olmaları koşuluna bağlamaktadır. Yürürlükten kalkmış bir hükmün Anayasa Mahkemesinin göreve başlamasından sonraki dönemde Anayasa'yla çelişecek uygulamalara dayanaktık etmesi söz konusu olamayacağından geçici 9. maddedeki kaydın ancak ayakta duran ve uygulanma olanağı bulunan kanunların Anayasa'ya aykırı yeni tasarruflara kaynaklık etmesini önlemek için konulmuş bulunduğu şüphe yoktur. Bu hüküm, konulmasındaki ereğe göre yorumlandıkta, Anayasa denetimi ve değerlendirilmesi dışında kalan kanunlar kapsamına yalnız açık veya kapalı olarak yürürlükten kaldırılmış yasaların değil, 4785 sayılı Kanunun 1. maddesi gibi, göreceği işi vaktiyle tamamlamış ve artık yeni bir olaya uygulanarak yeniden bir hukukî sonuç doğurması ihtimali ve imkânı kalmamış yasama belgelerinin de girdiği kolayca anlaşılır.

Öte yandan 4785 sayılı Kanunun 1. maddesinin incelenmesi, hükmün iptali ile sonuçlandığı takdirde 22 yıl önce olmuş bir takım olayların etkilenmesi ve Devletleştirilmiş ormanların yirmi iki yıl önceki düzenlerine iade edilmesi gibi bir durumla ister istemez karşılaşacaktır Bu ise Anayasa Mahkemesi kararının geriye yürümesi demektir. Oysa Anayasa, 152. maddesinin 3. fıkrasıyla iptal kararlarının geriye yürüyemeyeceği ilkesini koymuştur. Böyle olduğuna göre; bir konuda verilebilecek karar, niteliği dolayısıyla, kendiliğinden geriye yürüme zorunluğunu doğuruyorsa Anayasa Mahkemesinin böyle bir kararı verememesi ve böyle bir kararla bitebilecek bir incelemeye girişmemesi gerekir. Aksi halde Mahkeme Anayasa'ya uygun olmayan bir kararı verme durumuna düşmüş olur.

Kararda 4785 sayılı Kanunun uygulanmasından doğan iddia ve itirazlar olabileceğine, bunların o kanun yönünden incelenmesi ve çözümlenmesi gerektiğine, nitekim Lice Sulh Ceza Mahkemesinde görülen dâvada da bu kanunun uygulanmasının söz konusu olduğuna işaret edilmektedir.

Esas No:1966/24
Karar No:1967/8

Birinci olarak; incelenen ve tartışılan 4785 sayılı Yasanın tümü değil sadece 1. maddesidir; ikinci olarak; çoğunluk "uygulama" deyimini çok geniş, birazda bulanık bir anlamda kullanmış görünmektedir. Olayda Mahkeme; yargılama konusu eyleminin vakti ile Devletleştirilmiş bir ajandamı yoksa özel mülkiyete tâbi bir yerde mi işlendiğini araştırmak durumundadır. 4785 sayılı Yasanın 1. maddesi alanı vaktiyle Devletleştirmişse alan Devletindir. Devletleştirmemişse Devletin değildir ve olamayacaktır. Kanun bu alan üzerinde hüküm ve etkisini gösterecek değildir. Buna imkân da yoktur. Çünkü 1. maddenin etkisi ve hükmü artık kalmamıştır.

Şu duruma göre itirazın, esasın incelenmesine geçilmeden önce reddedilmesi gerekirdi. Aksi yolun tutulması isabetli olmamıştır.

II- 5658 sayılı Kanununun 1. maddesinin ilk fıkrası; (4785 sayılı Kanunla Devletleştirilmiş ormanlardan Devlet ormanı içinde olmayan ve etrafı tarla bağ, bahçe gibi kültür arazisi, özel orman, şehir, kasaba, köymerası ve Orman Kanununun 1. maddesine göre orman sayılmayan yerlerle çevrili olmak şartıyla Devlet ormanlarından tamamen ayrılmış bulunan köy, belediye tüzel kişiliklerine ve gerçek kişilere ait ormanların sahipleri veya mirasçıları istedikleri takdirde geri verileceği) ni hükme bağlamaktadır.

4785 sayılı Yasa ile Devletleştirmen ormanlar, 13/7/1945 gününde bu Yasanın 1. maddesi uyarınca Devlet ormanı niteliğini kazanmış ve bunların eski mülkiyet düzenleri ile hiç bir ilişkileri kalmamıştır. Ötedenberi Devletin olan ormanlarla sonradan kamulaştırma sonucu Devlet mülkiyetine geçen ormanlar arasında Devlet orman hukukî niteliği bakımından hiç bir fark bulunmadığında şüphe yoktur.

Türkiye Cumhuriyeti Anayasa'sı (Madde 131/2) Devlet ormanlarının mülkiyetinin özel kişilere devrolunmasını ve bunların zamanaşımı ile mülk edinilmesi yasaklamaktadır. Yasaklamada Devlet ormanları köken ve özel kişilere ilişki bakımından bir ayırımı tâbi tutulmuş değildirler. Hüküm mutlak ve tam kapsamıdır.

5658 sayılı Yasanın 1. maddesinin ilk fıkrası ise bir takım Devlet ormanlarının bir takım özel kişilere devrolunması yolunu açmaktadır. Bu hükmün Anayasa'ya aykırılığı, açıklamayı ve tartışmayı gerektirmeyek bir biçimde belirli ve kesindir.

Gerekçede Anayasa'nın özel mülkiyetteki ormanların da bulunabileceğini öngördüğüne ve yurttaki bütün ormanların Devlet ormanı haline getirilmesi hükmünü koymadığına değinilmiş ve 5658 sayılı Yasa ile yapılan işin bir takım ormanların, özel mülkiyet düzeninde daha iyi korunacağını ve geliştirileceğinin anlaşılması ve bunların devletleştirmedeki isabetsizliğin ve hatanın görülmesi, üzerine, eski sahiplerine geri verilmek suretiyle hatanın düzeltilmesinden ibaret bulunduğu belirtilmiştir.

Gerçekten Anayasa ormanlarda özel mülkiyeti reddetmekte değildir. Ancak yine Anayasa öyle hükümler getirmiştir ki bu konuda Devlet mülkiyetini ve Devlet işletmeciliğini üstün tuttuğunda asla şüphe bırakmamıştır. Devlet ormanlarının daralmasını önlemekle yetinmeyerek bunların daha da genişletilmesi yollarını bulmak Anayasa Koyucunun başlıca kaygısı ve ereği olarak görülmektedir. Kamulaştırmalarda karşılığı peşin ödeme kuralının bir istisnasının ormanların Devletleştirilmesi konusunda öngörülmüş bulunması (Anayasa - Madde 38/2) bunun en aydınlık bir örneğidir.

5658 sayılı Yasa gerçekte ne düşüncelerle çıkarılmış olursa okun; ormanların özel mülkiyet düzeninde daha iyi korunacağı, geliştirileceği, daha verimli işletileceği yolundaki gerekçeyi 1967 yılında Anayasanın ormanlara ve ormancılığa ilişkin ilkeleri ile bağdaştırabilen bir görüşü hukukî dayanak olarak ele almak mümkün değildir. Anayasaya aykırılık kanısını sathî bir incelemenin

Esas No:1966/24
Karar No:1967/8

sonucu sayan çoğunluğun konuda ne kadar derinliğe inebildiğini şu görüşü açıklamaya yeter. "Bir hatanın düzeltilmesi deyimine gelince: gerçekten bir hata işlenmişse dahi Anayasa'nın sözüne ve özüne taban tabana karşıt ve aykırı bir hükmü korumanın hata düzeltmek için geçerli ve makbul bir hukuk yolu olamayacağı meydandadır. Öte yandan Devlet ormanlarını kökenleri bakımından ikiye ayıran ve böylece bunların bir bölümü üzerinde Anayasa yasaklarını işlemez duruma getiren bir yorumun ne gibi zararlara ve tehlikelere yol açabileceğini şimdiden düşünmek çok yerinde olur.

Özetlenecek olursa: 5658 sayılı Kanununun 1. maddesinin ilk fıkrası Anayasa'nın 131. maddesine aykırıdır; hükmün iptali gerekir.

III- Anayasa Mahkemesi, ilk inceleme için yaptığı 25/10/1966 günlü toplantıda esasa ilişkin incelemenin 4785 ve 5658 sayılı Kanunların birinci maddelerine hasredilmesine karar vermiştir. 5658 sayılı Yasanın birinci maddesinin beş fıkrayı kapsadığı o zaman tabiatıyla bilinmekte idi, Kararda kullanılan mutlak ifade her iki yasanın 1. maddelerinin tümünün kastedildiğine şüphe bırakmamaktadır.

28/2/1967 günlü oturumda 4785 sayılı Yasanın J. maddesinin Anayasaya aykırı olmadığı kararlaştırıldıktan sonra kimi üyelerce artık 5658 "sayılı Yasanın 1. maddesinin görüşülmesi gerekmediği söz konusu edilmiş; ancak bu görüş benimsenmiyerek ilk inceleme sonucunda varılan karar üzerinde yeniden görüşme açılmıyacağına karar verilmiştir. Ayrıca gerekçeli kararda 5658 sayılı Kanununun 1. maddesiyle ilgili olarak aynen (...ve geri verilecek ormanların niteliklerini belirten hükümler söz konusu maddenin birinci, geri verme İşlemine ilişkin hükümlerde diğer fıkralarında yer almış olduğundan bunların ayrı ayrı ele alınmaları gerekmiştir.) diye yazılıdır.

5658 sayılı Yasanın 1. maddesinin ilk fıkrası incelenip karara bağlandıktan sonra ise yukarıda sıralanan olgular gözönünde tutulmayarak 1. maddenin öteki fıkralarının Lise Sulh Ceza Mahkemesince uygulanma yeri bulunmadığı; ilk inceleme kararında Mahkemenin dâvada uygulayacağı hükümlerin inceleme konusu yapılmasının hedef tutulduğu gerekçesi ile bu fıkralar hakkında karar verilmesine yer olmadığı kararlaştırılmıştır. Oysa Anayasa Mahkemesi ilk incelemede ve esasın incelenmesi sırasında verdiği iki açık ve kesin karar uyarınca 5658 sayılı Yasanın 1. maddesinin tümünü incelemek ve sonuçlandırmak üzere kendisini bağlamış bulunmakta idi. Mahkeme aksine tutumu ile ilk incelemede verilen kararı, ilk incelemede verilen karar üzerinde yeniden görüşme açılmıyacağı yolunda bir kararın da bulunmasına rağmen doyurucu olmayan bir gerekçeye dayanarak değiştirmiş ve daraltmış ve böylece kendi kendisi ile çelişmeye düşmüş bulunmaktadır. 1. maddenin ilk fıkra hükümleri dışında inceleme ve karar dışında bırakılması hem bu bakımdan, hem de maddenin tüm fıkraları ile bir bütün teşkil etmesi yönünden gereksizdir.

1966/24-1967/8 sayılı ve 28/2/1967 günlü karara bu bakımlardan ve yukarıda açıklanan nedenlerle karşıyız.

Üye

Avni Givda

Bu (muhalefet şerhinin, 5658 sayılı Kanunun birinci maddesinin ilk fıkrasının Anayasa'nın 131. maddesine aykırı olduğundan iptali gerektiğine ilişkin 2 numaralı kısmına katılıyorum.

Üye

Salim Başol

Avni Givda'nın muhalefet şerhinin 5658 sayılı Kanunun 1. maddesinin ilk fıkrasının Anayasa'nın 131. maddesine aykırı olduğundan iptali gerektiğine dair 2 numaralı kısmı ile aynı kanunun 1. maddesinin 1. fıkrası dışında kalan hükümlerinin inceleme ve karar dışında bırakılmasının gereksiz bulunduğuna dair 3. kısmına katılıyorum.

Üye

Celalettin
Kuralmen

KARŞI OY YAZISI

1) Anayasa'mızın (Ormanların korunması ve geliştirilmesi) başlıklı 131. maddesinde yurt varlığı içinde ormanlara özel bir değer ve önem verilmiştir. Her ne kadar bu madde hükmü ile özel kişilere ait ormanların Devlete mal edilmesi amacı güdülmüş değilse de, bir kez Devletin mülkiyetine geçmiş bulunan ormanların artık özel mülkiyete geçirilmesi ve hatta bu türlü ormanların, değil mülkiyetinin, yönetim ve işletilmesinin bile özel kişilere bırakılması yasak edilmiştir. Bu yasak hükmü ile sözü geçen maddenin 1. fıkrasındaki özel ormanların gözetiminin bile Devlete bırakılması hükmü birlikte düşünülürse, Anayasa'nın orman varlığının korunması ve hatta işletilmesi konularında olabildiğince, bunların Devletin mülkiyeti altında kalmasını Devletin elinden çıkmasını istediği orman varlığının korunup işletilmesinden en güzel yol olarak Devlet eliyle koruma ve işletme yolunu benimsediği, bundan dolayı ormanların Devlet eliyle işletilmesini sağlamak ve özel mülkiyet nedeniyle bu olmazsa, hiç değilse Devletin belli edeceği biçimde göstereceği yöntemlere göre işletilmesini sağlamak amacını güttüğü açıkça anlaşılmaktadır. Anayasa hükümlerinin belirtilen ereği ve buna uygun bulunan ve hiç bir neden altında Devletin malı olan ormanların eski malikleri bile olsalar, özel kişilere maledilmesini önleyen yazılı karşılarında çoğunluğun görüşü Anayasa'ya uygun sayılamaz.

2) Çoğunluk, Anayasa hükümlerinin ormanların gerçek anlamıyla korumayı erek edindiğini, 4785 sayılı Yasa ile Devlete geçen bir takım ormanların Devlet mülkiyetinde kalmasının ormanların korunması bakımından sakıncalı olduğunun anlaşılması üzerine koruma ereğinin eksiksiz gerçekleşebilmesi için 5658. sayılı Yasanın 1. maddesinin konulduğunu ileri sürmektedir.

Az yukarıda belirtildiği gibi Anayasa koyucu, orman varlığının yeterince korunabilmesi için özel mülkiyet yerine Devlet mülkiyetini temel saymıştır ve bunun gerçekleşemediği durumlar için de Devlet gözetimini öngörmüştür. Anayasa koyucunun bu açık iradesi karşısında 5658 sayılı Yasayı yapan yasa koyucunun olayları başka türlü değerlendirmeye girişerek bir takım ormanların eski maliklerince Devletten daha iyi işletileceğini ve daha iyi korunacağını kabul etmesi ve

Esas No:1966/24
Karar No:1967/8

çoğunluğun bu değerlendirmeyi benimseyen gerekçesi Anayasa hükümlerinin konulmuş ereklerine uygun kesin yazılışları karşısında, Anayasa'ya taban tabana karşıttır.

3) 4785 sayılı Yasa ile devletleştirilen ormanların hepsinin mülkiyeti, kendiliğinden Devlete geçmiştir; bu geçiş yasa hükmüne dayandığı için tapu kayıtlarının eski malikler üzerinde kalmış olmasının veya Devlet adına tapu kaydı düzenlenmiş olmasının veya olmamasının mülkiyet bakımından önemi yoktur. 5658 sayılı Yasanın koyduğu hüküm, hukuk bakımından devlet mülkiyetinde bulunan belli ormanların eski maliklerinin mülkiyetine geçirilmiştir. Devlet ormanlarının mülkiyetinin özel kişilere verilmesidir ve Anayasa'nın yasak ettiği durumdur. Bu gerçek ortada iken bir yanlışın düzeltilmesinden söz edilerek ortada yasağın kapsamına giren bir durum olmadığının kabulü, hukuka uygun olamaz. Bir an için 4785 sayılı Yasada 5658 sayılı Yasa ile düzeltilmiş bir yanlışın bulunduğu varsayılsa bile orman konusu gibi özel bir önem gösterilen ve başkaca yoruma elvermeyecek biçimde kesin hükümlere bağlanmış bir konuda, Anayasa'ya aykırı bir yoldan gidilerek bir yanlışın düzeltilmesi de hiç bir zaman Anayasa'ya uygun görülemez.

SONUÇ : 5658 sayılı Yasanın 1. maddesindeki bir takım Devlet ormanlarının eski sahiplerine geri verilmesini öngören hükmün Anayasa'nın 131. maddesine uygun bulunduğu yollu görüşe karşıyız ve bu hükmün iptali gerektiği düşüncesindeyiz.

Üye
Lütfi Ömerbaş

Üye
Recai Seçkin